

MANUSCRIPTORIUM

Softwarová čtečka IIIF kompatibilních digitálních dokumentů

Charlene

verze 1.0.6

Uživatelský manuál a stručný úvod do užití IIIF manifestů

www.manuscriptorium.com

Obsah

Úvod	4
O tomto dokumentu	4
Základní informace o aplikaci Charlene	4
Přehled vlastností Charlene 1.0	4
Systémové požadavky	4
Zpráva o implementaci Charlene	4
Co je IIIF manifest a jak využít výhod IIIF repositářů	5
Rychlý začátek - ukázky manifestů z IIIF Universe	5
Získání manifestu	6
Jak využít IIIF manifest	7
Jak pracovat s Charlene	7
Nepřihlášení uživatelé (základní funkce)	7
Doplňkové funkce	8
Přihlášení uživatelé (pokročilé funkce)	9
Rozvoj aplikace (developer's roadmap)	9

Historie dokumentu

Verze	Datum	Komentář
1.0.1	30.11.2019	
1.0.2	19.12.2019	Přidána kapitola s přímými odkazy na manifesty kolekce IIF Universe.
1.0.3	16.1.2020	Zveřejněna aktualizace Charlene s širší podporou praxe některých repositářů. Do manuálu doplněny odkazy na další projekty s podporou IIF vč. manifestů. Zveřejněna zpráva o implementaci Charlene a do manuálu doplněn odkaz.
1.0.4	24.1.2020	Zveřejněna aktualizace Charlene: <ul style="list-style-type: none">- s širší podporou praxe některých repositářů, rozšířena tolerance chyb repositářů,- vylepšení stability a oprava chyb zobrazování v galerii,- zrychlení načítání dokumentů z některých repositářů,- přidán popis obrázku s informací o pořadí obrázku a labelem z manifestu ,- změna grafiky ikon ovládacích tlačítek. Aktualizace manuálu v souvislosti se změnou grafikou.
1.0.5	26.2.2020	Zveřejněna aktualizace Charlene: <ul style="list-style-type: none">- drobné vyladění při zvětšování / zmenšování obrazů,- přidání informací o původu aplikace pod tlačítko <i>About</i>. Aktualizace manuálu v souvislosti se změnou plánu rozvoje.
1.0.6	28.3.2020	Zveřejněna aktualizace Charlene: <ul style="list-style-type: none">- přidáno zobrazení avataru přihlášeného uživatele- kontrola dostupnosti internetového připojení- optimalizace ovládacích prvků- optimalizace levého menu- přidáno tlačítko <i>Copy URL</i> pro kopírování adresy obrázků- optimalizace informací pod obrázkem

Úvod

O tomto dokumentu

Tento dokument seznámí uživatele nejen s používáním aplikace Charlene, ale také poskytne základní úvod do světa IIIF manifestů.

Aktuální verzi tohoto dokumentu naleznete zde:

<http://www.manuscriptorium.com/cs/charlene-iiif-manifesty-navod>

Základní informace o aplikaci Charlene

Nejnovější verzi Charlene lze volně stáhnout zde:

<http://www.manuscriptorium.com/cs/charlene>

Charlene je univerzální softwarová čtečka digitálních dokumentů prezentovaných v souladu s doporučením komunity International Image Interoperability Framework (IIIF). Umožňuje načtení libovolného IIIF dokumentu a její použití přesahuje rámec Manuscriptoria a rozhodně není limitováno jen na historické knižní fondy, protože do čtečky lze nahrávat obsah z libovolné paměťové instituce, která poskytuje svůj obsah v souladu s pravidly IIIF.

Přihlášený uživatel si může sestavit vlastní seznam manifestů a snadno tak pracovat s obsahem, který ho zajímá. Z jednoho seznamu pak může pohodlně přistupovat k dokumentům z Manuscriptoria i jiných projektů.

Aplikace je určena pro operační systém Microsoft Windows 10 a vyžaduje připojení k internetu. Základní funkce prohlížení dokumentu je dostupná bez přihlášení v anonymním režimu, přihlášeným uživatelům Manuscriptoria jsou nabízeny rozšiřující funkce včetně ukládání vlastního seznamu dokumentů.

Přehled vlastností Charlene 1.0

- Prohlížení dokumentů z různých repositářů v jednotném prostředí nativní aplikace pro Windows 10 díky podpoře manifestu IIIF v souladu s doporučeními IIIF image API v 2.1
- Přihlášení uživatele k uživatelskému účtu v Manuscriptoriu
- Ukládání a načítání vlastního seznamu dokumentů včetně synchronizace jeho obsahu prostřednictvím Manuscriptoria
- Zobrazování novinek z blogu Manuscriptoria

Systémové požadavky

Charlene je nativní aplikace pro Windows 10 s následujícími požadavky a doporučenou konfigurací:

- operační systém Microsoft Windows 10
- 50 MB místa na pevném disku
- připojení k internetu

Protože aplikace pracuje s obrazovými daty, doporučujeme dále:

- CPU 2.20 GHz a výše
- 8 GB RAM

Zpráva o implementaci Charlene

Vytvořili jsme první verzi zprávy o implementaci Charlene – dokumentu, který shrnuje naše poznatky získané v posledních měsících a zaznamenává je pro budoucí potřebu. Dokument je volně přístupný zde:

<http://www.manuscriptorium.com/download/charlene/Charlene-report-cs.pdf>

Co je IIIF manifest a jak využít výhod IIIF repositářů

Některé pokročilé technicky a uživatelsky vstřícné projekty včetně Manuscriptoria se rozhodly maximalizovat přístupnost prezentovaného digitálního obsahu tím, že jej poskytují podle pravidel International Image Interoperability Framework. Proto se u některých poskytovatelů služeb v oblasti zpřístupnění kulturního dědictví můžeme setkat s tím, že umožňují přenos a použití vlastních dokumentů i mimo „domovské aplikace“, tedy v aplikacích třetích stran.

Takto funguje Manuscriptorium, ale samozřejmě i řada dalších projektů – pro ilustraci vybíráme projekt DIGITAL.BODLEIAN, projekt e-codices nebo obrazový repositář Stanford Digital Repository.

Aby bylo možné načíst digitální dokument v aplikaci, zveřejňují tyto projekty pro každý jeden dokument tzv. IIIF manifest, což je soubor, ve kterém jsou uložena metadata potřebná pro zobrazení obsahu daného dokumentu. Tento soubor je pro běžného člověka nečitelný (nebo jen s obtížemi čitelný), ale je strojově uchopitelný a většinou je dostupný pomocí permanentní adresy URL.

Rychlý začátek - ukázky manifestů z IIIF Universe

Pro testovací účely jsme použili sadu manifestů získaných z IIIF Universe (<https://github.com/ryanfb/iiif-universe>) a manifesty Manuscriptoria. Jednotlivé odkazy vedou přímo na manifesty a lze je zkopírovat do čtečky.

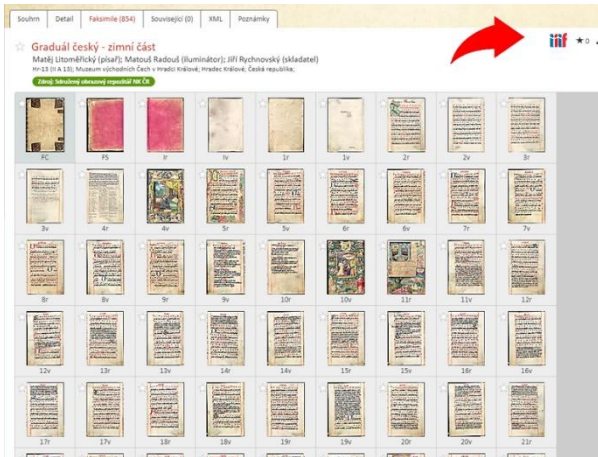
e-codices	https://www.e-codices.unifr.ch/metadata/iiif/sl-0001/manifest.json
Sentences Commentary Text Archive	https://scta.info/iiif/wodehamordinatio/tara/manifest
Digital Library @ Villanova University	https://digital.library.villanova.edu/Item/vudl:489001/Manifest
Bodleian Library, Oxford	https://iiif.bodleian.ox.ac.uk/iiif/manifest/854d87b8-f159-4664-8f97-5f748181744a.json
Jubilees Palimpsest Project	http://jubilees.stmarytx.edu/iiifp/Integrating/manifest.json
Stanford	https://purl.stanford.edu/bb389yg4719/iiif/manifest
Wellcome Library	https://wellcomelibrary.org/iiif/b31411940/manifest
Biblissima IIIF Collections	https://gallica.bnf.fr/iiif/ark:/12148/btv1b525060654/manifest.json
Durham University IIIF Collections	https://iiif.durham.ac.uk/manifests/trifle/32150/t2/mq/f8/t2mqf85nb442/manifest
National Library of Scotland IIIF Collections	https://view.nls.uk/manifest/1066/6967/106669674/manifest.json
Manuscriptorium	https://collectiones.manuscriptorium.com/assorted/NKCR___/NKCR___/2/NKCR___-NKCR__14_J_000094_316VGS2-cs/

V rámci testování čtečky na různých obrazových repositářích udržujeme [průběžně aktualizovaný seznam projektů a jejich kolekcí a manifestů](http://www.manuscriptorium.com/cs/charlene-iiif-manifesty) (<http://www.manuscriptorium.com/cs/charlene-iiif-manifesty>).

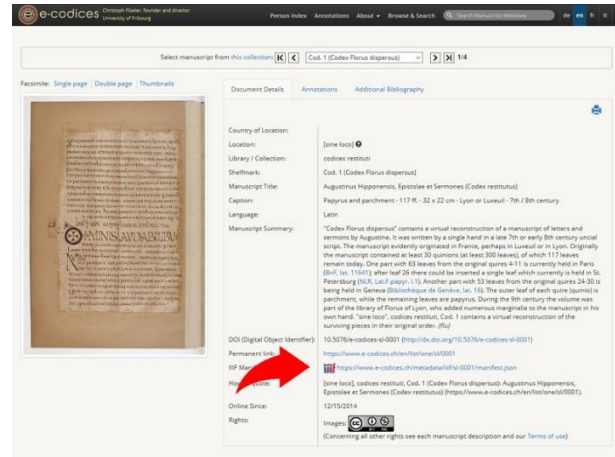
V běžné praxi je potřeba manifest získat od poskytovatele obsahu - postup, jak za obvyklých okolností získat manifest, je popsán níže.

Získání manifestu

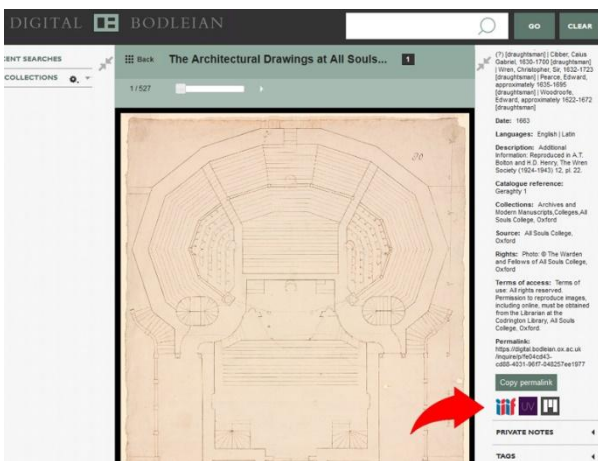
Neexistuje jednoznačný předpis, který by digitálním knihovnám určoval, jak mají zpřístupnit manifesty. Odkaz na manifest obvykle bývá více či méně viditelnou položkou na výpisu katalogového záznamu nebo je součástí zobrazení digitální kopie. Několik ukázek uvádíme níže.

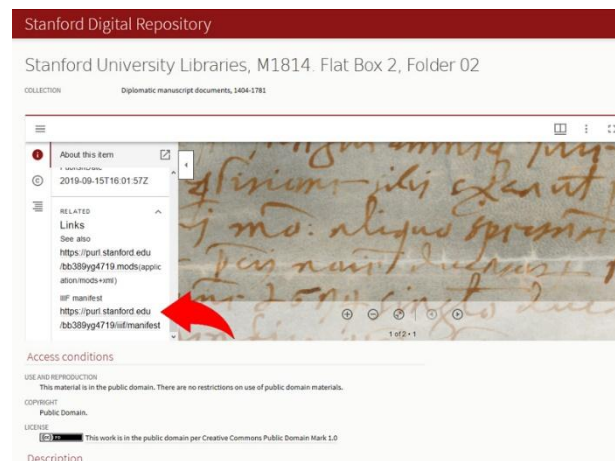
www.manuscriptorium.com

www.e-codices.ch

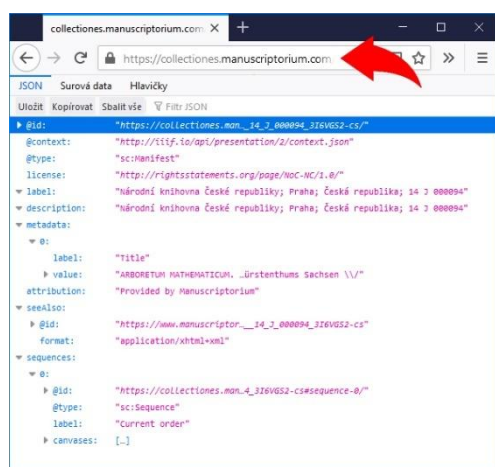

digital.bodleian.ox.ac.uk

purl.stanford.edu

Jak využít IIIF manifest

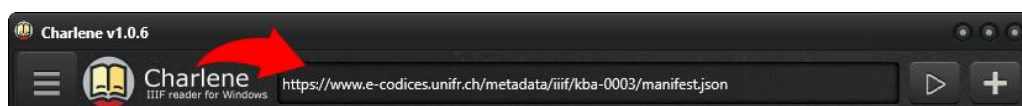
Patrně nejjednodušší způsob, jak manifest využít je kliknout v prohlížeči na odkaz s manifestem a následně zkopírovat jeho URL z adresního řádku prohlížeče (označením celého URL a stisknutím Ctrl+C).

V případě čtečky Charlene lze takto získaný odkaz vložit do řádku adresy manifestu (Ctrl+V) - čtečka zobrazí daný digitální dokument. Protože Charlene umožňuje takto shromáždit a organizovat více dokumentů, uživatel získá možnost z jednoho prostředí komfortně přistupovat k obsahu původem z různých repozitářů různých projektů.

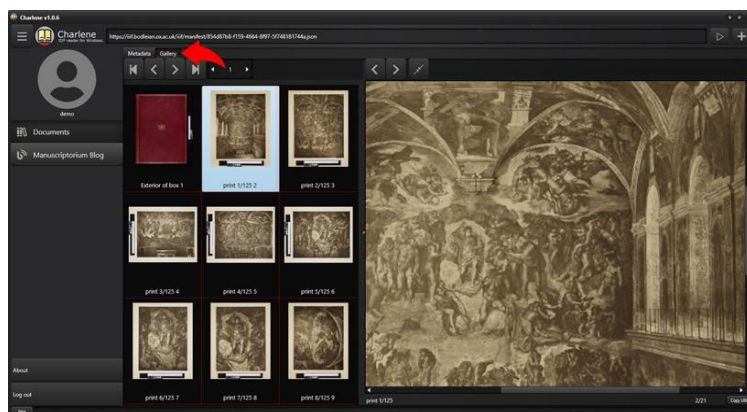
Jak pracovat s Charlene

Nepřihlášení uživatelé (základní funkce)

Aplikaci není nutno do počítače instalovat a je tedy možné ji spouštět z libovolného umístění na libovolném počítači s OS Windows 10, tedy například také na cestách z flashdisku. Je však potřeba být připojen k Internetu, neboť data se v zařízení neukládají, ale v souladu s IIIF doporučeními se přenášejí ad hoc z digitálního repozitáře poskytovatele dokumentů.

Řádek pro vložení URL manifestu se nachází v horní části aplikace. Po vložení URL manifestu je třeba kliknout na tlačítko nebo stisknout klávesu ENTER. Poté se v pravé části zobrazí digitální dokument.

Pro zobrazený digitální dokument jsou k dispozici dvě záložky: Metadata a Gallery. V první záložce se zobrazují popisné informace získané pomocí manifestu a ve druhé pak kompletní digitalizovaný dokument (nebo jiný soubor obrazů získaný prostřednictvím manifestu).

Na záložce pro prohlížení dokumentu je k dispozici jednak přehledová galerie dokumentu a také náhled na vybranou stránku (obraz). Velikost galerie, a tedy množství stránek v ní zobrazených, lze měnit tažením rozdělovače mezi galerií a náhledem s detailem obrazu.

Pro navigaci dokumentem a galerií lze použít sadu klasických navigačních tlačítek. Charlene navíc podporuje dotyková zobrazovací zařízení – pro listování galerií lze tedy používat gesta, stejně jako pro zvětšování, zmenšování nebo posouvání výřezu detailního obrazu.

Kromě běžných navigačních prvků je k dispozici také tlačítko pro zarovnání obrazu do dostupného zobrazovacího prostoru (tzv. *Fit to window*) a tlačítko pro zkopírování URL adresy zobrazeného obrazu.

Pod náhledem detailu obrazu se nachází:

- popis obrazu,
- pořadí obrazu v dokumentu,
- tlačítko pro zkopírování persistentního odkazu na obraz (ve formě předepsané IIIF Image API).

Doplňkové funkce

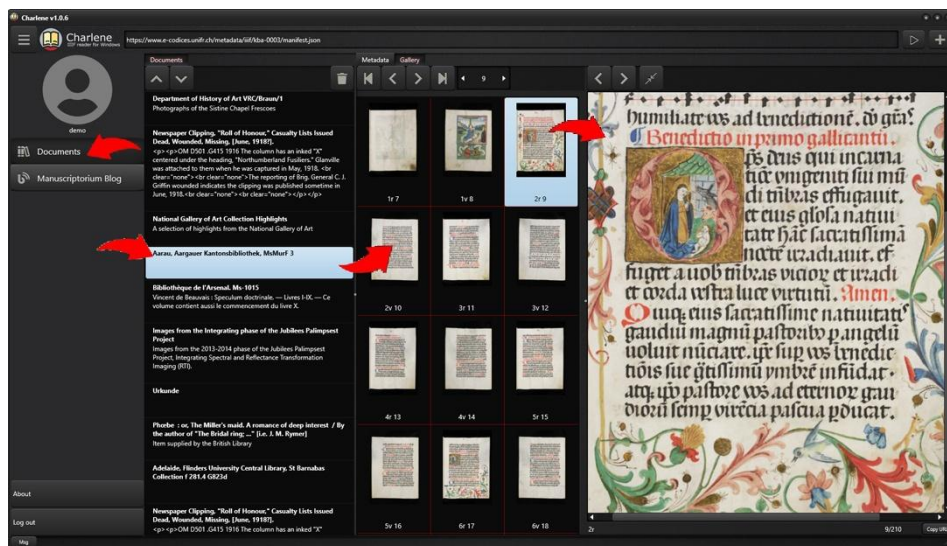
Kromě samotného prohlížení dokumentů načítá Charlene příspěvky z blogu Manuscriptoria.

Další doplňkovou funkcí je konzole analyzáru IIIF dokumentů skrytá pod tlačítkem s nápisem *Msg* v levé dolní části okna.

Přihlášení uživatele (pokročilé funkce)

Uživatel má možnost se volitelně přihlásit ke svému účtu v Manuscriptoriu pomocí přihlašovacích polí v levém menu (pokud se chce uživatel teprve registrovat, je přesměrován na registrační formulář na webových stránkách Manuscriptoria).

Přihlášený uživatel má možnost pracovat s vlastním seznamem dokumentů, který se zobrazí v samostatném panelu. Ten je možno skrýt nebo naopak vyvolat z hlavního menu v levé části aplikace opakovaným stisknutím tlačítka *Documents*.

Jednotlivé dokumenty lze do seznamu přidat pomocí tlačítka vedle řádky s URL adresou manifestu.

Pro listování seznamem lze použít gesta nebo navigační tlačítka.

Tlačítko umožňuje zvolené dokumenty ze seznamu odebrat.

Obsah seznamu se ukládá a odesílá na servery Manuscriptoria automaticky, aby byl uživateli kdykoliv dostupný (například i v jiných aplikacích).

Rozvoj aplikace (developer's roadmap)

2020: Charlene verze 1.1 umožní:

- analyzovat a validovat IIIF repozitáře pomocí integrované konzole, čímž Charlene poslouží také poskytovatelům obsahu jako validační nástroj.

2021: Charlene verze 2 umožní:

- volitelně načítat i osobní obsah uživatele Manuscriptoria v souladu s IIIF, tj. umožní načítat manifesty osobního obsahu a virtuálních výstav,
- používat záložky (označování oblíbených obrazů v dokumentech),
- pokračovat ve čtení,
- ukládat ořezy a jiné transformace obrazů,
- tvořit a ukládat nový osobní obsah.

2022: Charlene verze 3 umožní:

- pracovat s anotací a poznámkovým aparátem s možností psát korelované jednoduché poznámky k jednotlivým kolekcím, dokumentům a obrazům.

MANUSCRIPTORIUM